

Acad. ȘTEFAN MILCU

În această epocă de tranziție în care se caută o nouă structură social-economică și culturală nu trebuie uitat satul ca o comunitate caracteristică a istoriei și tradiției poporului nostru. Unele din suferințele epocii contemporane își au originea tocmai în insuficienta atenție acordată acestei comunități biologice, istorice și sociale, care a contribuit la rezistența împotriva celor mai agresivi factori și condiții distructive ale unității naționale. Sfârșitul epocii ceaușiste a fost marcat din momentul când a început demolarea satelor și de la impunerea unor structuri necorespunzătoare fondului milenar al acestor fundamente ale poporului nostru.

Opiniile exprimate aici nu-și au originea într-un neosemănătorism, ci, mai curând, în cunoașterea prin participarea la lucrările pe care D. Gusti le-a numit "sociologia concretă", în care comunitatea rurală era integrată într-o cunoaștere complexă, de la biologic la cultură și la istorie. Apare, de aceea, surprinzător faptul că în rezolvarea problemelor actualei epoci de tranziție este absentă sau minoră atenția acordată comunităților rurale.

Concentrarea vieții unui sat în jurul bisericii, al școlii și al fondului tradițional de cultură orală este caracteristică, motiv pentru care satul trebuie susținut și integrat, inclusiv în dimensiunile pe care le poate oferi civilizația tehnico-științifică contemporană: asistența medicală, căile de comunicație, tehnologia audio-vizuală, accesul la formele de muncă adaptate societăților rurale.

Regimul totalitar precedent a depopulat satele pentru a forma o "clasă muncitoare de oraș", smulșă din spațiul nativ și vârstă în cutiile blocurilor monotone. S-a pierdut astfel acea existență legată de viața în natură. Nu mai este loc nici pentru copii, care acum se joacă pe scările blocurilor și în ascensoare, dacă acestea există, ori pe străzi. Mai este de mirare cum natalitatea a scăzut? Suntem amenințați în existența noastră ca popor, dacă vom continua să ignorăm specificul satelor care trebuie să beneficieze și de binefacerile civilizației industriale, fără a-și pierde însă structurile lor pozitive.

În paginile 5 - 6

SUPLIMENTUL:

EDUCAȚIA

- Veriga intermediară a actului didactic și importanța ei
- Bătălia pentru Colegiile universitare pedagogice ale institutorilor va continua
- Profesionalism pedagogic și modelare umană anticipată
- Educația civică la ora clarificărilor majore
- Efecte ale neînțelegerii relației dintre cercetarea didactică și reforma învățământului românesc

OPINIA națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național, editată de FUNDAȚIA „ROMÂNIA DE MÂINE”

SOLICITĂM CA, PRIN APLICAREA LEGII, SĂ SE FACĂ DREPTATE FACULTĂȚILOR PARTICULARE ANGAJATE ÎN COMPETIȚIA PENTRU UN ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR DE CALITATE

Cuvântul rostit de prof. dr. AURELIAN BONDREA,
președintele Fundației "România de Măine" și al Senatului
Universității "Spiru Haret"

la ședința comună a Comisiilor pentru învățământ
și cercetare științifică ale Senatului
și Camerei Deputaților

Luni, 19 februarie 1996, la sediul Senatului a avut loc ședința comună a Comisiilor pentru învățământ și cercetare științifică ale Parlamentului României, ale cărei lucrări au fost consacrate analizei și dezbaterii Raportului de activitate a Consiliului Național de Evaluare Academică și Acreditare pentru aplicarea Legii 88/1993, în prezența membrilor acestuia și a reprezentanților Ministerului Învățământului.

La lucrările ședinței a fost invitat și a luat cuvântul prof.dr. Aurelian Bondrea, președintele Fundației "România de Măine" și al Senatului Universității "Spiru Haret".

**DOMNULE PREȘEDINTE,
DOMNILOR SENATORI
ȘI DEPUTAȚI,
DOMNILOR COLEGI,**

Vă rog să-mi permiteți, mai întâi, să mulțumesc Comisiei de Învățământ a Senatului pentru invitația ce mi s-a făcut de a participa la această importantă ședință, în care se analizează activitatea de evaluare academică și acreditare a instituțiilor de învățământ superior.

Doresc să apreciez, cu acest prilej, activitatea des-

fășurată de comisiile de specialitate ale Consiliului Național de Evaluare Academică și Acreditare și de membrii Consiliului, pentru punerea corectă în aplicare a Legii 88/1993, în cazul celor 7 facultăți vizitate și autorizate la Universitatea "Spiru Haret", activitate pentru care le adresăm sincere mulțumiri.

În continuare, voi fi obligat să fac și unele aprecieri negative în legătură cu activitatea de evaluare desfășurată de către unele comisii

ale Consiliului Național de Evaluare Academică și Acreditare la Universitatea "Spiru Haret". Toate aceste aprecieri au fost confirmate de către cele două comisii juridice ale Parlamentului - Comisia Juridică, de Disciplină și Imunități a Camerei Deputaților și Comisia Juridică, de Numiri, Disciplină, Imunități și Validări a Senatului -, precum și prin unele hotărâri judecătorești pronunțate până în prezent.

(Continuare în pag. 3)

**Permanențe românești:
OPERA „OEDIP”
de George Enescu**
• 60 de ani de la premieră •

pag. 8

CARTEA
la Editura Fundației
„România de Măine”

pag. 4

COLEGIILE REVISTEI „OPINIA NAȚIONALĂ”

COLEGIUL PENTRU REFORMĂ ȘI RELANSAREA ECONOMIEI NAȚIONALE

- Acad. Alexandru Bărlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N.N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Acad. Constantin Ionete
- Prof.dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu
- Prof.dr.doc. Alexandru Zanfir
- Prof.dr. Mircea Druc
- Prof.dr. Alexandru Albu
- Prof.dr. Mihai Părăluță
- Prof.dr. Gheorghe Zaman
- Prof.dr. Petre Mălcome
- Prof.dr. Mihai Dumitrescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

- Acad. Ștefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Ștefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Ștefan I. Ștefănescu
- Acad. Marius Peculea
- Prof.dr. Liviu Maior
- Prof.dr. Grigore Brăncuș
- Prof.dr. Dan Ghiocel
- Prof.dr. Emil Tocaci
- Prof.dr.doc. Grigore Posea
- Prof.dr. Gheorghe Secară
- Prof.dr. g-ral (rez.) Emil Mihuleac

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE CULTURII ȘI ARTEI

- Acad. Eugen Simion
- Prof.dr. Alexandru Boboc, membru corespondent al Academiei Române
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Paul Everac
- Dinu Săraru
- Prof.dr. Ion Dodu Bălan
- Prof.dr. Victor Giuleanu
- Dumitru Radu Popescu

COLEGIUL PENTRU IDEEA NAȚIONALĂ ȘI SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA

- Prof.dr. Aurelian Bondrea
- Prof.dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof.dr. Ioan Scurtu
- Prof.dr.doc. Titu Georgescu

- Prof.dr. Ștefan Lache
- Prof.dr. Gheorghe I. Ioniță
- Adrian Păunescu
- Prof.dr. Ion Rebedeu
- Prof.dr. Ion Mihail Popescu
- Prof.dr. Gheorghe Cazan
- Prof.dr. Ion Tudosescu
- Prof.dr. Tiberiu Nicola
- Prof.dr. Virgil Constantinescu

COLEGIUL PENTRU DOCTRINE POLITICE ȘI PROBLEME ALE RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE

- Valentin Lipatti
- Dr. Ion Mitran
- Prof.dr. Florea Dudiță
- Prof.dr. Mircea Nicolaescu
- Prof.dr. Marin Voiculescu
- Ion Mărgineanu
- Dan Lăzărescu
- Prof.dr. Ion Zară
- Prof.dr. Constantin Mecu
- Prof.dr. Marin Nedelea
- Prof.dr. Constantin Vlad
- Dr. Nicolae Ecobescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE SĂNĂȚII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnici
- Prof.dr.doc. Iulian Mincu
- Prof.dr.doc. Victor Ciobanu
- Prof.dr. Caius Traian Dragomir
- Prof.dr. Andrei Firică
- Prof.dr. Dorin Sarafoleanu
- Prof.dr. Ioan Pop D. Popa
- Prof.dr. Ștefan Costea
- Prof.dr. Gheorghe Răboacă

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE JUSTIȚIEI, STATULUI DE DREPT ȘI DEMOCRAȚIEI

- Acad. Ion Filipescu
- Acad. Vasile Giunea
- Prof.dr. Antonie Iorgovan
- Prof.dr. Adam Popescu
- Prof.dr. Nicolae Popa
- Prof.dr. Andrei Popescu
- Prof.dr. Ionel Cloșcă
- Prof.dr. Mihai Merfea
- Prof.dr. Mircea Stroia

Director:

Prof.dr. AURELIAN BONDREA

Sub semnul cercetării științifice la Universitatea "Spiru Haret"

INVESTIGAȚIE de-a lungul secolelor: CEANGĂII la origini și acum (II)

Prof. dr. MIHAI MERFEA

Limba vorbită de unii ceangăi este distinctă de limba maghiară, fiind un amestec de cuvinte românești, secuiești și cumane, născute pe meleagurile Harghitei, la sfârșitul secolului al XVIII-lea, și cu care au venit românii secuizați în Moldova. Aceasta nu este o limbă ungurească.

Pentru identificarea a ceea ce știu subiecții despre limba pe care o vorbesc, în chestionar s-au formulat întrebări privind limba lor maternă și măsura în care o cunosc: 95% au ținut să se noteze limba română, iar 5% - limba ceangăiască și că aceasta este o "corcitură", o limbă care le creează neazuri. La întrebarea: "Dacă vă considerați ceangău, știți bine limba ceangăiască?", răspunsurile au fost: foarte bine - niciunul, bine - 10%, așa și așa - 23,33%, nu știu deloc - 66,66%.

Privind în ansamblu statistica răspunsurilor, cei mai mulți dintre subiecți consideră că sunt acuzați pe nedrept a fi ceangăi: "... dacă vorbim românește, de ce ni se spune ceangăi?"

Acțiunile de maghiarizare a populației catolice din Moldova au fost reluate prin anii '50, pe baza unor orientări greșite, catolicii din Moldova fiind considerați maghiari. Astfel, în unele sate cu populație bilingvă: Luizi-Călugăra, Pustiana, Lespezi-Gărteni ș.a. s-au înființat școli cu limba de predare maghiară. Statul a adus învățători, inspectori,

profesori, din secuime (zona Covasna-Harghita), le-au pus la dispoziție planuri de învățământ și programe analitice, i-au plătit din banul public, numai pentru prezență, fără nici un fel de activitate propriu-zisă. Aceștia au fost însă izgoniți prin demonstrații colective ale părinților și copiilor care purtau stegulețe românești și lozinci: "Plecați acasă, noi suntem români!"

IV. Dovezi etnografice și geografice

Cercetările au pus în lumină faptul că emigranții români, secui, unguri și sași, veniți din Transilvania, în majoritatea lor, erau agricultori și păstori. Aceștia au adus cu ei elemente de cultură materială și spirituală pe care le-au păstrat și dezvoltat. Ei s-au stabilit în localități de români, în zone separate, pe moșii boierești (Gherăiești-Roman), mănăstirești (Pildești-Roman), domnești (Tg. Troțuș). Unele sate, cum ar fi Barați, Mărgineu, Talpa, din apropierea orașului Bacău, sunt locuite de români-ceangăi-răzeși, care și-au păstrat personalitatea cu mândrie, cultivând practici de muncă specifice transilvănenilor; bărbații sunt buni crescători de animale, meseriași-cojocari, meșteri tâmplari, iar femeile sunt neîntrecute în realizarea țesăturilor de lână, în cânepă, bumbac: pânză pentru cămăși, prosoape, costume naționale, lăiecele din lână urzite și colorate specific zonelor de unde au venit.

Datele obținute cu ajutorul instrumentelor de cercetare - observația directă prin participarea la unele sărbători laice și religioase: Anul Nou, Sărbătorile Paștilor până la Înălțarea Domnului, "Joa Verde", Hramul bisericii și bălciuri - ne-au dat posibilitatea să stabilim că portul românilor-ceangăi este de proveniență transilvăneană.

În analiza pieselor de port femeiesc și bărbătesc s-a urmărit prezentarea punctului de vedere al sociologului cel puțin din două motive: 1) costumul popular constituie un element al identității unui popor, al unei etnii ca act al culturii spirituale și materiale, cu adânci rădăcini în istorie; 2) costumul popular al românilor - ceangăi este românesc. Susținem acestea pe baza unei lungi confruntări cu specialiști în materie și pe baza concluziilor ce reies din investigația noastră. În chestionarul administrat subiecților s-a formulat întrebarea: "Costumul național (cămașa, pălăria, basmalele) sunt: ceangăiești, maghiare, românești, ungurești, nici ungurești, nici românești, sunt asemănătoare cu ale românilor din Transilvania; sunt asemănătoare cu cele din județele Covasna, Harghita, Mureș?" Iată statistica răspunsurilor: 70% - sunt asemănătoare cu cele ale românilor din Transilvania; 20% - sunt românești; 6,6% - ungurești; 3,4% - sunt ceangăiești.

Un alt item ne-a dat posibilitatea să cunoaștem opinia subiecților privind covoarele țesute în casă. Datele centralizate se repartizează astfel: 50% - asemănătoare cu cele din unele sate ale românilor din Transilvania, 46,6% - româ-

nești, 3,5% - nici ungurești nici românești.

Opiniile românilor-ceangăi despre ei înșiși infirmă, încă odată, concluziile pline de prejudecăți ale unor "cercetători" din trecut, dar mai ales din zilele noastre, care susțin că ceangăii ajunși în Moldova, din cauza sărăciei lor, ar fi fost nevoiți să renunțe la portul secuiesc și să "împrumute" portul românesc! Câtă aberație și lipsă de probitate științifică! În migrația lor, maghiarii au găsit, la Est și Sud de Carpați, o cultură veche românească de tradiție daco-romană. Misionarul secuiei Petru Zold, care a stat cinci ani printre moldoveni, notează despre portul ceangăilor: "Îmbrăcămintea lor este românească, ieftină și este luată de nevestele lor", fenomen economic și cultural caracteristic Europei acelei epoci.

V. Dovezi etnosociologice

Cercetarea sociologică românească a demonstrat că, de-a lungul unei întregi perioade de existență, satul românesc a avut un caracter devălmaș, bazat pe norme ale vieții colective obștești. Satele din eșantionul nostru au cunoscut obstacolele țărănești ca formă de muncă și solidaritate colectivă, în care fiecare gospodărie funcționează într-un complex al unei economii organizate. Unele elemente sunt comune cu cele ale satelor de moldoveni, altele poartă amprenta activităților din satul transilvănean. Așa, de exemplu, spre deosebire de satele cu populație moldoveană, cele de ceangăi au izlazuri - proprietate comună a tuturor locuitorilor, dar individualizată, sub forma imasului. Până prin anii '50, peste 75% din românii - ceangăi erau agricultori harnici și pricepuți. Au folosit și ei plugul de lemn, baroana (grapa), tăvălugul, au semănat cu mâna prin împrăștiere grâu, porumb, orz, ovăz, secară. Cultivau în unele sate viță de vie (Cleja, Faraoni, Luizi-Călugăra), cânepă (Pildești, Gherăiești, Mircești). În gospodărie se folosesc încă războiul de țesut, piua cu chilug, oloinița, rășnița etc. Românii-ceangăi din localitățile de pe râurile Moldova (Pildești, Gherăiești, Nisiporești), Valea Siretului (Mircești, Tămășeni, Sagna), Valea Troțușului (Tg. Troțuș, Stănești) erau și buni pescari. Ei foloseau, ca instrumente, unele precum crâșnicul din sfoară de cânepă, vârșă din nuiele, ostia, cârligul ș.a. În satele Sagna și Vulpănești s-au confecționat mult timp oale, străchini și urcioare neornamentate.

Asociațiile păstorilor au fost studiate și din perspectivă etnosociologică; este vorba de asociații prin care sătenii își adună oile în turme și le dau spre îngrijire unor ciobani. S-a constatat că în satele cu populație catolică se mai păstrează forme de asociere ale păstorilor transilvăneni, sisteme de păstorie de o mare vechime, nemoldovenești, de proveniență transilvăneană.

Bălciurile (bulciurile) sunt un fel de nedei anuale, organizate odată cu hramul bisericii. Astfel de manifestări cu caracter tradițional au loc, în localități din eșantionul nostru, în ziua de Adormirea Maicii Domnului, la Pildești, de Sfântul Mihai, la Săbăoani, de Ziua Sfintei Cruci, la Corhana ș.a. În investigațiile noastre, asemenea manifestări s-au întâlnit și în sate cu populație romano-catolică și greco-catolică din zonele Hunedoara și Maramureș.

Nunta la românii-ceangăi este un ceremonial ca multe altele, o taină. Spre deosebire de naștere și moarte, omul participă la nuntă conștient. Dacă nașterea corespunde Zorilor vieții și moartea - Amurgului, nunta este ceasul de amiază, cel mai limpede pentru om, dar și cel mai greu, tocmai datorită acestei limpezimi. Orația de nuntă, care în Moldova de Mijloc se practică în unele sate de băjenari transilvăneni, este o construcție pe bază de versuri, rostite de vornicel în momente principale ale nunții.

Note de lectură

O carte de referință în domeniul dreptului

Prof. univ. dr. CORALIA ANGELESCU, prodecan al Facultății de Drept, Universitatea "Spiru Haret"

Studentii facultăților de drept beneficiază de o nouă apariție editorială, INTRODUCERE ÎN LEGISTICA FORMALĂ, autor-profesor doctor VICTOR DAN ZLĂTESCU.

După cum era și firesc, reglementarea legală a procedurii de elaborare a actelor normative, caracteristică a statului de drept, a condus la apariția unei adevărate ramuri de drept - dreptul elaborării legislative, impunându-se ca un domeniu de vârf al științei dreptului. Considerând ca fiind deosebit de importantă cunoașterea tehnicilor, procedurilor și procedeele legisticii formale, începând cu acest an, s-a introdus în planul de învățământ, pentru studenții din anul IV, ca disciplină opțională "LEGISTICA FORMALĂ". Împărtășim punctul de vedere al autorului, după care această cunoaștere este necesară în egală măsură pentru studenții facultă-

ților de drept, pentru legiuitorii - parlamentarii și tehnicienii din echipele care elaborează și avizează proiectele de acte normative, ca și pentru interpreții legii, practicienii și teoreticienii, care "decalând au rebours modul de a procedea al legiuitorului, pot să se apropie mai mult de intențiile sale".

Lucrarea amintită are zece capitole: **Legistica formală - conceptul și conținutul său; Procesul de elaborare; Sistemul izvoarelor dreptului; Redactarea actelor normative; Structura actului normativ; Procedee tehnice de entropie și creație în legiferare; Abrogarea, modificarea, completarea, republicarea și derogarea; Corelarea prevederilor proiectelor cu celelalte acte normative în vigoare; Procedura de avizare și de supunere spre aprobare a proiectelor; Concepte și procedee de tehnică legislativă; Organul**

specializat de elaborare și coordonare legislativă - convinge asupra necesității studierii și cunoașterii legislației formale. Studenții în drept - viitorii juriști - vor putea răspunde preocupării de a identifica, legitima, aprecia, defini și clasifica mijloacele tehnice folosite de legiuitor pentru transpunerea în forma și limbajul legii a materialului pregătit pentru normatizare.

Autorul, conștient de complexitatea lucrării, de aprofundarea și nuanțarea necesare în abordare, se concentrează, în cele din urmă, asupra esențelor, oferind studenților, și nu numai acestora, principiile teoretice și metodologice ale legisticii formale.

Pe lângă studierea lucrării de față, numeroasele recomandări bibliografice cuprinse în ea le sunt necesare studenților, atât pentru documentarea în domeniul legisticii formale, cât și pentru a înțelege că preocupările de legistică impun o cunoaștere a dreptului și o informare cât mai completă asupra datelor culese.

SOLICITĂM CA, PRIN APLICAREA LEGII, SĂ SE FACĂ DREPTATE

(Continuare din pag. 1)

Nu-mi pot permite să fac aprecieri fără acoperire, care să poată fi interpretate ca procese de intenție. Tot ce voi spune este verificabil.

În cazul unor facultăți și colegii ale Universității noastre li s-a refuzat, în mod nejustificat, de către Consiliul Național de Evaluare Academică și Acreditare dreptul prevăzut de lege de a fi vizitate și, ca atare, li s-a luat orice șansă de a intra în competiție pentru autorizare provizorie.

Pentru a se înțelege greșelile care s-au făcut cu aceste facultăți, m-aș opri la câteva exemple.

Cum au putut comisia de specialitate și Consiliul Național de Evaluare Academică și Acreditare să refuze vizita la **Facultatea de Limba și Literatura Română** care - după cum rezultă din dosarul de autoevaluare înaintat C.N.E.A.A. - îndeplinea toate criteriile prevăzute de lege, la fel ca și **Facultatea de Limbi și Literaturi Străine**, care a fost vizitată și autorizată? Ambele facultăți își desfășurau activitatea în aceleași condiții de bază materială, spații de învățământ, bibliotecă etc. Dimpotrivă, la capitolul "personal didactic" - criteriu esențial prevăzut de lege -, **Facultatea de Limba și Literatura Română** stătea chiar mai bine decât **Facultatea de Limbi și Literaturi Străine**. Procentul posturilor acoperite cu cadre didactice titularizate era de 88,8%, cel al profesorilor și conferențiarilor titularizați de 51,61%, iar în componența acestora se aflau mari personalități - academicieni, scriitori, oameni de știință și cultură - , recunoscuți nu numai în țară, dar și peste hotare. De altfel, în raportul

de evaluare al Comisiei se recunoaște îndeplinirea de către facultate a tuturor criteriilor și standardelor prevăzute de lege, consemnându-se ca observație faptul că "instituiția nu asigură în perspectivă acoperirea cu cadre didactice competente", apreciere subiectivă, dovadă că, în anul următor (1994-1995), proiectul posturilor acoperite cu cadre didactice titularizate s-a ridicat la 89,47% și cu profesori și conferențieri titulari la 63,16%, iar în anul universitar 1995-1996, procentele erau de 92% și, respectiv, 60%. O a doua observație se referea la "lipsa informațiilor privind baza materială". Evident că vizita la fața locului ar fi dat comisiei posibilitatea de a lua cunoștință de condițiile materiale foarte bune de care beneficiază această facultate.

Într-o situație similară, cu un grad mai ridicat de îndeplinire a criteriilor în raport cu cele autorizate, se află **facultățile de Matematică-Informatică, Sociologie-Psihologie, Istorie**, care, în pofida prevederilor legii, nu au fost vizitate. Vă rog să apreciați și dumneavoastră dacă acest mod de evaluare se încadrează în spiritul legii și al eticii profesionale.

Pentru toate aceste facultăți, **solicităm punerea efectivă în aplicare a legii**, efectuându-se urgent vizitele de care au fost frustrate.

Un caz aparte de încălcare a legii îl constituie **Facultatea de Marketing și Comerț Exterior**. Deși a fost apreciată foarte bine de către comisia de specialitate, hotărând în unanimitate propunerea de autorizare, facultatea a fost respinsă de către **Consiliul Național de Evaluare Academică și Acreditare**, în componența

căruia nu există nici un specialist în domeniul economic, iar, potrivit art. 5, al. 1, litera "c" din **Legea 88/1993**, Consiliul nu avea nici o bază legală pentru a lua altă hotărâre, contrară celei propuse de specialiști. Rog ca această facultate să fie pusă, cât mai urgent, în drepturile ei legale.

În încheiere, doresc să fac o precizare în legătură cu facultățile amânate.

După cum se știe, însăși hotărârea de amânare a deciziilor de autorizare sau neautorizare era o recunoaștere a faptului că nu s-a respectat legea. În cazul facultăților de **Medicină, Stomatologie și de Farmacie**, ca și al **Colegiilor Pedagogice de Instituturi de la Universitatea "Spiru Haret"**, în rapoartele înaintate Ministerului Învățământului s-a recurs la denaturări, prin fals și uz de fals, cu scopul vădit de a acoperi greșelile făcute anterior, care au condus la hotărâri ilegale și imorale de neautorizare a acestor facultăți și colegii.

Rugăm ca, în toate aceste cazuri, să se facă verificările necesare de către alte comisii, pentru restabilirea adevărului în conformitate cu prevederile legii.

Îmi exprim speranța că, în urma acestei ședințe, unde se manifestă un dialog deschis, se vor adopta și măsurile corespunzătoare pentru înlăturarea neajunsurilor care au existat în activitatea **Consiliului Național de Evaluare Academică și Acreditare**, făcându-se dreptate facultăților foarte bune, care îndeplinesc criteriile și standardele prevăzute de lege, și merită să rămână în competiția la care s-au angajat pentru un învățământ superior de calitate.

Vă mulțumesc!

identitate între ordinea publică și ordinea de drept. Ordinea publică privește numai o parte din sfera relațiilor sociale ce cad sub incidența ordinii de drept.

Ordinea de drept este unică și unitară

Spre deosebire de aceste concepte juridice, ordinea de drept are o aplicabilitate mult mai largă. Ea este prezentă în toate compartimentele vieții social-economice, inclusiv forma și structurile statului, sau organizarea și conducerea lui. Statul de drept, pluralismul democratic, drepturile și libertățile fundamentale sunt reflectate în ordinea de drept.

Constituția și legile României, asemănător legislației majorității țărilor democratice, cuprind reglementări precise care se referă la ordinea de drept și la apărarea acesteia.

Până la revoluția din decembrie 1989, a existat o ordine de drept dar specifică statului din acea perioadă, când totul era subordonat politicului. Despre acea ordine de drept se vorbea de obicei, în hotărârile judecătorești de condamnare a luptătorilor anticomuniști.

Astăzi, când se consolidează statul de drept pe baza principiilor democratice, încălcarea ordinii de drept afectează întreaga societate. În statul de drept, ordinea de drept este deopotrivă pentru toți cetățenii. Aceasta înseamnă că ordinea de drept nu trebuie privită ciuitit, trunchiat sau numai dintr-un anumit punct de vedere, în sensul că, în anumite împrejurări se poate încălca iar în altele, nu. Un asemenea mod de a înțelege instituția ordinii de drept are la bază tocmai eludarea ordinii de drept. Cum ordinea de drept dintr-un stat de drept nu poate fi încălcată în nici o împrejurare și de nici o persoană, ea trebuie integrată în principiile democrației. De aceea, este de neconceput, în materie de ordine de drept, să se creadă că s-ar putea să fie fapte prin care se încălcă mai puțin ordinea de drept și alte fapte, prin care se încălcă mai mult. **Ordinea de drept este unică și unitară și privește pe toți cetățenii**, fără nici o deosebire de rasă, de religie, de categorie socială sau profesională.

Cine și de ce încălcă ordinea de drept?

Se pune întrebarea de ce este totuși încălcată ordinea de drept, cine o încălcă și prin ce fapte? Ordinea de drept este încălcată în această perioadă din mai multe cauze. Printre acestea

enumerăm, în primul rând, atitudinea negativă a unei părți din societatea noastră acumulată de-a lungul a zeci și zeci de ani față de actele normative (legi, decrete, hotărâri), față de drept, de lege, care loveau, înainte de revoluție, în demnitatea umană, reduceau la zero drepturile și libertățile omului, încălcau cele mai elementare principii de justiție, întronau, cultivau și perpetuau abuzul și disprețul față de om, față de valorile umane.

Această optică față de lege n-a dispărut încă, deși au avut loc transformări radicale în organizarea și funcționarea democratică a societății românești. Odată cu separarea și structurarea puterilor în stat, cu adoptarea Constituției, cu activitatea bogată a Parlamentului și a celorlalte instituții publice, odată cu trecerea, pe toate planurile societății civile, la elaborarea noului cadru juridic, democratic, atitudinea negativă din partea unor oameni față de lege, față de ordinea de drept, este astăzi, în esență, total nejustificată.

O altă cauză de încălcare a ordinii de drept este necunoașterea legii. Dintr-o sumară cercetare a celor care încălcă ordinea de drept în această perioadă de tranziție și reformă fundamentală socio-economică, rezultă că cei ce încălcă ordinea de drept sunt oameni care, de regulă, nu cunosc legea și, cu atât mai rău, nu cunosc Constituția, fără să mai vorbim de alte acte normative ce constituie izvoarele ordinii de drept și ale dreptului, în general.

Necunoașterea legii n-a fost niciodată și nu este nici astăzi un motiv de absolvire de răspundere. Fondatorii dreptului și ordinii, romanii, spuneau ca "necunoașterea legii nu scuză pe nimeni" (Ignorantia legum excusat neminem). Necunoașterea legii, lipsa de educație și cultură juridică influențează toate sectoarele și structurile publice și private, conducând la nerespectarea ordinii de drept, cu consecințe grave.

Cine încălcă ordinea de drept și prin ce fapte? Indiferent pe ce cale s-a încălcat ordinea de drept, majoritatea făptuitorilor o constituie anumite categorii de persoane. O categorie, de exemplu, provine din familii dezorganizate sau din rândul persoanelor fără familie, persoane fără ocupație sau cu ocupații aleatorii, averse de câștiguri mari

Un imperativ fundamental:

Apărarea și respectarea ordinii de drept

Prof. dr. ADAM POPESCU

În ultimul timp, a căpătat o mare frecvență folosirea conceptelor de "ordine de drept", de "legalitate", de "legitimitate" etc., concepte care în drept constituie instituții juridice. În articolul de față, ne vom referi numai la unul dintre aceste concepte și anume ordinea de drept.

Ordinea de drept, referitoare la societate și nu la lucruri, exprimă o rânduială stabilită de oameni, privind atât relațiile sociale în general, cât și, în special, relațiile dintre oameni și formele lor de organizare pu-

blică și privată ori relațiile dintre oameni și structurile ierarhice ale acestor forme organizatorice. În afară de conceptul de **ordine de drept**, mai sunt și alte concepte sau instituții juridice, care folosesc noțiunea de "ordine". De exemplu, instituțiile juridice sau conceptele de **ordine de stat, ordine socială, ordine publică**, dar care nu pot fi confundate ori identificate cu ordinea de drept.

Ordinea de stat reflectă caracterul de stat unitar, suveran și independent, prevăzut de Constituția țării, sau modul de

organizare a autorităților publice și forma de guvernământ. Ordinea de stat e specifică statului, ceea ce face să nu se confunde cu ordinea de drept.

Ordinea socială este un concept care are un caracter istoric și arată etapele dezvoltării statului. Sunt opinii care văd în ordinea socială organizarea societății într-o anumită etapă. Identitate, dacă nu confuzie, se face adesea și între **ordinea de drept și ordinea publică**. Cum ordinea publică se referă la respectarea unor norme de comportare, la libertatea de circulație și a întrunirilor, la liniștea publică etc., nu există o

În întâmpinarea îndelung așteptatei primăveri, un gând bun și sentimente alese tuturor celor pentru care tradiția noastră a creat **Sărbătoarea Mărțișorului**

Un remarcabil cugetător social

CONSTANTIN DOBROGEANU-GHEREA

Dr. MARIN NEDELEA

Sociolog și critic literar, mentor spiritual al mișcării socialiste, C. Dobrogeanu-Gherea a fost o personalitate de seamă a dezbaterilor de idei din România de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul veacului XX. Inspirator și protagonist al criticii și esteticii literare de orientare marxistă, el a dus o polemică de răsunet în epocă împotriva principiului "artă pentru artă", promovând teza "artei cu tendință".

Născut la 21 mai 1855, în Rusia, a participat la mișcarea revoluționară din această țară, fiind nevoit, din cauza prigoanei polițienești, să se refugieze, în 1875, în România. Aici se încadrează în mișcarea socialistă incipientă și contribuie activ la dezvoltarea presei democratice și muncitorești, în frunte cu revista "Contemporanul". A elaborat și fundamentat primul program al mișcării socialiste din țara noastră (**Ce vor socialisții români. 1886**). În lucrări ca **Anarhismul și socialismul** (1887), **Studiu critic asupra socialismului în România** (1900), **Post-scriptum sau cuvinte uitate** (1908), **Neobișnă** (1910), **Socialismul în țările înapoiate** (1911), **Război sau neutralitate** (1914) a întreprins încercări talentate și originale de analiză a realităților economice și social-politice din România în perspectiva teoriei marxiste. A încetat din viață la 7 mai 1920 la București. În 1948, a fost ales post-mortem membru de onoare al Academiei Române.

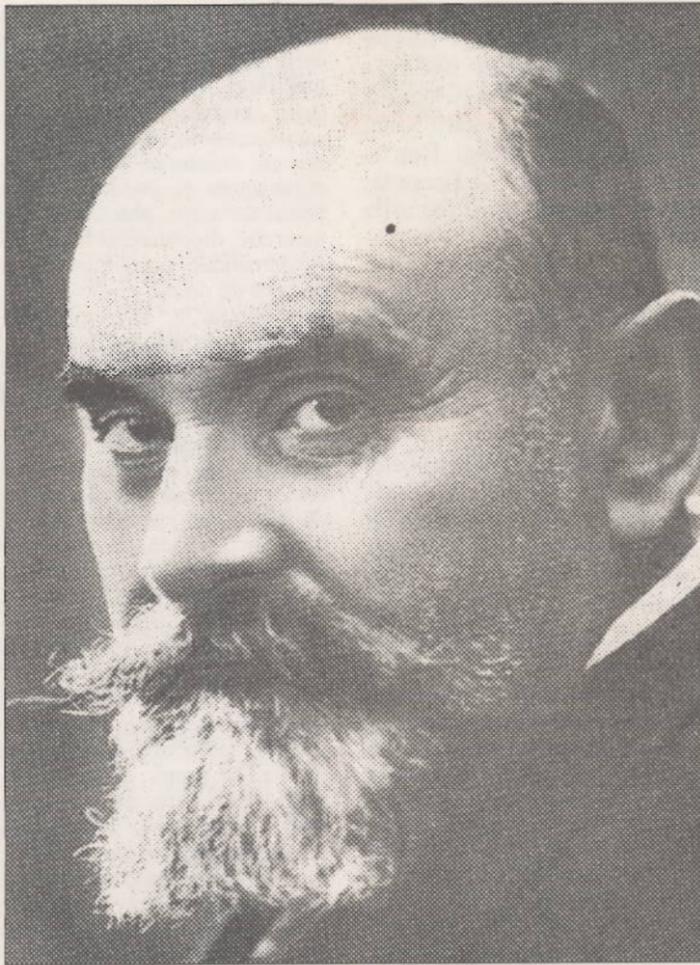
LEGITIMITATEA MIȘCĂRII SOCIALISTE

În scrierile sale social-politice, Gherea ne apare atât ca un propagator cult al concepției marxiste, cât și ca un cercetător și diagnostician pătrunzător al stărilor de lucruri din țara noastră.

O contribuție de seamă la fundamentarea teoretică a legitimității mișcării socialiste a avut polemica sa împotriva tezei după care socialismul era în România o "plantă exotică", nepotrivită, teză susținută de adversarii acestuia încă din ultimele decenii ale secolului trecut.

Deși societatea românească era înapoiată pe plan economic și social, în raport cu Occidentul capitalist, susținea Gherea, ea era angrenată, sub influența economică, politică și culturală a țărilor avansate vest-europene, în curentul general de dezvoltare a relațiilor capitaliste, burgheze. "În epoca noastră... a schimbului neîncetat între națiuni - scria el - fiecare țară civilizată capitalistă e întrucâtva o provincie a tuturor țărilor civilizate, a lumii civilizate, iar o țară mică și rămasă în urmă în cultură și civilizație - cum e a noastră - e o provincie mică și înapoiată și, deci, cu atât mai mult trebuie să urmeze pe cele dintâi". Mai târziu, Gherea avea să vorbească chiar de o "lege a dezvoltării societăților înapoiate, rămase în urmă în dezvoltarea lor socială, în dezvoltarea lor capitalistă", pe care o formula în termenii următori: "Țările rămase în urmă intră în orbita țărilor capitaliste înaintate, ele se mișcă în orbita acelor țări și întreaga lor viață, dezvoltare și mișcare socială sunt determinate de viața și mișcarea țărilor înaintate, sunt determinate de epoca istorică în care trăim, de epoca capitalist-burgheză".

Conchizând că "e absurd de a vorbi de imposibilitatea unei manifestări socialiste în țara românească", C. Dobrogeanu-Gherea atrăgea atenția, încă de la începuturile mișcării socialiste din România, că **preluarea principiilor, a ideilor generale, a socialismului ca un curent politic nu trebuie înțeleasă ca o copie, orbească, aidoma, a soluțiilor socialistilor din alte țări: "Felul lucrării, al manifestării socialiste -**

spune el - trebuie să fie altfel, după cum altfel vor fi și rezultatele dobândite, întrucât altele sunt condițiile sociale țării noastre. Pentru că este evident că, dacă socialismul este același în orice țară capitalistă, aplicările lui practice, rezultatele ce va da, tactica ce va trebui să urmeze vor fi altele întru atâta, întrucât altele sunt condițiile sociale de viață ale fiecărei țări".

La această idee, fundamentală nu numai pentru mișcarea socialistă, Gherea a revenit de mai multe ori în scrierile sale, accentuând una sau alta din laturile, din accepțiunile ei. "Teoriile socialiste - scria el în 1894 - nu sunt o formulă sau o dogmă și deci nu dictează nici o tactică hotărâtă și aceeași pentru toate țările, ci lasă în grija socialistilor fiecărei țări să-și creeze o tactică potrivită cu condițiile reale de viață ale țării lor. Tocmai o astfel de tactică e admisă de socialistii români".

În lucrarea **Neobișnă. Studiu economico-sociologic al problemei noastre agrare**, publicată la trei ani după marea răscălare țărănească, din 1907, Gherea întreprinde o amplă examinare a evoluției economico-sociale și politice a României de după 1848, îndeosebi a situației țărănimii, pentru a formula concluziile sale cu privire la soluționarea problemei țărănești și dezvoltarea ulterioară a țării. Din păcate, condamnarea oficială a conținutului ei, ca și al altor lucrări ale lui Gherea, de altfel, în documente oficiale ale P.C.R. din anii '50, a împiedicat valorificarea ei critică, pe criterii științifice, operă ce așteaptă să fie îndeplinită.

Pledoaria lui Gherea pentru introducerea în România a instituțiilor democratice de tip occidental sună, trebuie să recunoaștem, foarte contemporan. "Țara românească, scria el, a avut marea neșansă istorică să fie înconjurată de trei state puternice, care o strângeau ca într-un cerc de fier și dintre care unul se socotea stăpânul ei de drept (Turcia), altul stăpân de fapt (Rusia), și al treilea căuta să devină și una și alta (Austria). Firește că aceste state au opus o rezistență înverșunată la crearea statului român independent. Pe ce dar și pe cine, pe al cui sprijin putea să conteze țara împotriva unor ad-

versari atât de puternici? Acest sprijin n-avea de unde să-l capete decât de la Occidentul liberalo-burghez. Dar nu putea să-l capete o țară înapoiată care s-ar fi încăpățânat să rămână iobăgisto-medievală, ci numai una care ar fi ținut să se transforme într-o țară capitalistă și liberalo-burgheză". Soluționarea democratică a problemei țărănești, menită să deschidă calea dezvoltării capitaliste a agriculturii, era considerată de ideologul socialist insuficientă pentru progresul general și pentru asigurarea viitorului țării. El respingea concepția după care viitorul României se afla la sate, aceasta fiind osândită să rămână o țară "eminamente agricolă". "Dacă acesta ar fi viitorul țării - scria, pe bună dreptate, Gherea - țara ar rămâne fără viitor. O țară eminamente agricolă e și eminamente săracă, înapoiată și economiceste și culturalicește". Iată de ce, arăta autorul, România "trebuie să devină o țară industrială", industrializarea fiind considerată pentru ea o chestiune vitală, "de a fi sau a nu fi".

PENTRU REUNIFICAREA NAȚIONALĂ

Gherea a condamnat cu hotărâre dezmembrarea teritoriului național al poporului român și aspirarea străină a românilor din afara Vechiului Regat, pronunțându-se fără șovăire pentru reunificarea noastră națională. Căile preconizate de el pentru îndeplinirea acestui obiectiv istoric al națiunii române au fost însă infirmate de condițiile concrete în care el a avut loc. Abordând această problemă în lucrarea **Asupra socialismului în țările înapoiate**, el scria: "O țară ca un organism social trebuie să se dezvolte ca un organism întreg în marginile sale etnice. Împărțită în mai multe părți, cum e Polonia sau cum e în parte România, dezvoltarea sa devine anormală și nesănătoasă în cel mai înalt grad... social-democrația... luptă... împotriva tuturor acaparărilor naționale... pentru eliberarea națiunilor de sub jugul străin". Gherea considera însă, pe atunci, că "întregirea țării noastre într-o Românie mare, cuprinzând pe toți românii" va fi posibilă numai atunci când "popoarele muncitoare conștiente vor dispune de soarta lor și a țărilor lor", adică în perspectiva

victoriei socialistilor.

În 1913, frunzașul socialist considera că îndeplinirea unității noastre naționale nu se poate obține în conjunctura politico-statală de atunci decât pe cale pașnică, subordonând în continuare problema eliberării naționale celei a victoriei mondiale a socialismului, imaginate de Marx. Din această perspectivă, Gherea a polemizat cu adeptii intrării în război, văzând în mod eronat în această orientare o manifestare a "imperialismului nostru născând...", teză preluată și folosită ulterior împotriva României, îndeosebi de Internaționala Comunistă și de țările vecine revizioniste.

Dobrogeanu-Gherea făcea deosebire între sintagmele "întregirea neamului" și "întregirea țării". "Întregirea țării - scria el - înseamnă mai ales strângerea și împreunarea, unirea tuturor teritoriilor locuite de același neam într-un stat național, înseamnă mai ales întregirea teritorială. Întregirea neamului înseamnă însă mai ales unirea culturală, morală, etică și sufletească a aceluiași neam". Operând această disjunție, el adăuga, în lumina ei, următoarele observații interesante: "Dacă o țară și un popor de-sine-stătător, cum e țara noastră, are o parte a neamului sub stăpânire străină și, ca atare, tinde spre întregirea țării și a neamului, această din urmă întregire e cea mai importantă, întrucât ea presupune și implică necesitatea, conștiința și existența unității culturale, morale, etnice, sufletești.

Întregirea de neam odată îndeplinită, cealaltă, de țară, într-un fel sau altul, îi va urma cu vremea. Ea se îndeplinește și se formează în virtutea legilor de afinitate și atracție sociologică... În schimb, dacă nu există prealabila întregire a neamului, cealaltă nu se poate realiza; or, dacă se realizează, nu servește sau deserveste cauza neamului".

Cât privește Transilvania, aprecia Gherea în lucrarea **Război sau neutralitate**, "întregirea neamului... e îndeplinită mai de mult... de ardelenii înșiși... Ardelenii au creat o frumoasă cultură și o literatură românească, au creat un simțământ și o conștiință unitară de neam românesc și, ca atare, au rezolvat și au realizat ei prin ei, întrucât îi privește acea întregire de neam..."

Nu la fel stăteau lucrurile cu românii basarabeni, împiedicați de politica rusificatoare să-și dezvolte cultura și conștiința națională. De aceea, Gherea considera, ca și ceilalți adepți ai primordialității acțiunii contra Rusiei, că pericolul cel mai grav "pentru integritatea țării, pentru existența însăși" a acesteia, "nu ... poate veni atât din partea Austriei, ci mai ales... din partea Rusiei". "Dacă țara noastră sau o parte din ea ar avea imensa nenorocire să cadă sub săpânirea Rusiei - socotea Gherea - atunci nu soarta Transilvaniei, ci soarta Basarabiei o așteaptă. Rusia cuceritoare nu distruge, numai statul, ea ucide neamul".

CARTEA la Editura Fundației „România de Măine“

Editura Fundației "România de Măine" a luat ființă în anul 1992, având ca obiectiv prioritar publicarea unor lucrări de înalt nivel teoretic, a unor cursuri și manuale universitare de specialitate elaborate de profesorii Universității "Spiru Haret" pentru studenții facultăților respective. Un alt capitol în preocupările Editurii l-a constituit și publicarea unor antologii din literatura clasică română și universală care să vină în sprijinul elevilor din ciclurile primar, gimnazial și liceal în concordanță cu bibliografia recomandată de Ministerul Învățământului.

Dintre lucrările de prestanță științifică și teoretică, apărute în acești ani, merită menționate lucrările **Sociologia culturii**, semnată de prof. dr. Aurelian Bondrea, în care se oferă cercetătorilor, studenților, oricărui om de cultură o suită de concepte, direcții privind ramurile sociologiei. O altă lucrare de certă valoare teoretică și practică de mare actualitate o reprezintă **Teoria și practica economică în epoca de tranziție și după**, scrisă de profesorul universitar Anghel Rugină, membru de onoare al Academiei Române. Editura a publicat acest studiu, convinsă fiind că analiza și unele soluții ale celebrului economist merită să fie cunoscute, comparate și dezbătute de factorii economici și politici pentru depășirea actualei crize. Dintre celelalte lucrări teoretice și de sinteză mai amintim doar lucrarea ambadorului Valentin Lipatti, **"Război și pace în Balcani"**, și **"Servicii secrete"**, o istorie a serviciilor de informații și contra-informații din România, semnată de conf. dr. Marian Ureche.

În privința cursurilor și manualelor universitare în intervalul scurt de timp, scurs de la înființarea Editurii și până acum, au apărut circa 150 de titluri din domenii diferite cum ar fi: sociologie, lingvistică, drept, economie, medicină, matematică, psihopedagogie, biologie, muzică, sport. Studenții Universității "Spiru Haret" au avut posibilitatea să se pregătească la diverse discipline după cursurile elaborate de prestigioase personalități ale domeniilor respective. Dintre acestea semnalăm doar câteva: "Drept civil. Teoria obligațiilor" și "Drept civil. Contracte speciale", dl. acad. prof. dr. Vasile Gionea, "Chirurgie cardio-vasculară", de prof. dr. Ioan Pop D. Popa, "Dreptul succesoral", de prof. dr. Raul Petrescu, "Teoria Dreptului", de prof. dr. Adam Popescu, "Managementul", de prof. dr. Emil Mihuleac, "Câmpia de Vest a României", de prof. dr. doc. G. Poesa, "Compendiu de virologie medicală", de prof. dr. Elvira Ciufec, "Biologie celulară", prof. dr. T. Coman și multe altele.

Pentru elevi, începând cu clasele IX-XII, au fost publicate 22 de volume, într-un tiraj de peste 1.100.000 exemplare, conținând **texte din literatura clasică română și universală** prevăzute în programa școlară.

În acest an sunt prevăzute să apară o serie de volume de înaltă ținută științifică și culturală. Dintre lucrările cu caracter fundamental este de menționat **Enciclopedia performanțelor românești în secolul XX** (primele patru fascicule), iar dintre lucrările teoretice de sinteză vor vedea lumina tiparului volume ca: "Tranziția la economia de piață în România" de acad. prof. N.N. Constantinescu și colaboratorii, "Identitatea etnospirituală și patrimoniul național. Diagnoza sociologică", de prof. dr. Aurelian Bondrea, "Istoria și sociologia religiilor" de prof. I. M. Popescu, "Securitatea și cooperarea în Europa", de ambadorul Valentin Lipatti, "Protejarea patrimoniului cultural național. România - maximă urgență", în care sunt cuprinse comunicările prezentate de renumiți specialiști la Simpozionul, cu aceeași temă, organizat anul trecut de Fundația "România de Măine".

Pentru studenți, în cursul anului curent, sunt prevăzute să apară peste 50 de cursuri și manuale universitare. Din această categorie sunt de semnalat titluri ca: "Introducere în istoria limbii române", de acad. prof. I. Coteanu, "Bioetica" de acad. Ștefan Milcu, "Dreptul de proprietate", de acad. V. Gionea, "Curent de gândire economică", de prof. dr. Ivanciu Nicolae - Văleanu și altele.

Chiar și această sumară prezentare dovedește că Fundația "România de Măine", prin Editura sa, asigură studenților Universității "Spiru Haret" condiții optime și în ce privește materialele de studiu, care sunt în permanentă actualitate și elaborate de specialiști de renume național și internațional.

EDUCAȚIA

Supliment al revistei "Opinia națională". Apare sub îngrijirea Asociației Generale a Învățătorilor și Educatoarelor din România

4

Veriga intermediară a actului didactic și importanța ei

Dr. NICOLAE RADU

Relația dintre pregătirea profesională și performanțele didactice este evidentă. Este greu de imaginat succese la nivelul claselor I-IV, cu învățători fără pregătire medie sau superioară. Mai mult, evoluția pregătirii corpului didactic a avut un corespondent real în calitatea instruirii copiilor. Și mai mult, pe măsură ce accesul auxiliarelor este mai mare, calitatea pregătirii crește serios și apare posibilitatea unui adevărat salt în ceea ce privește eficiența didactică.

Mult mai dificil de înțeles este însă faptul că profesionalitatea nu se "varsă" direct în eficiența didactică. Altfel spus, este posibil ca unei pregătiri profesionale înalte să-i corespundă slabe, chiar foarte slabe efecte didactice. Constatarea aceasta nu este deloc o excepție, cum s-ar putea crede și, dacă ne gândim bine, nu se poate să nu observăm oameni bine pregătiți, care au performanțe slabe. Despre ei se spune că muncesc "de mântuială", că sunt leneși, dar și că au slabe interese profesionale, că nu-și iubesc meseria, că valorile nu sunt la înălțimea

pregătirii lor profesionale și nici la cea presupusă de activitatea depusă.

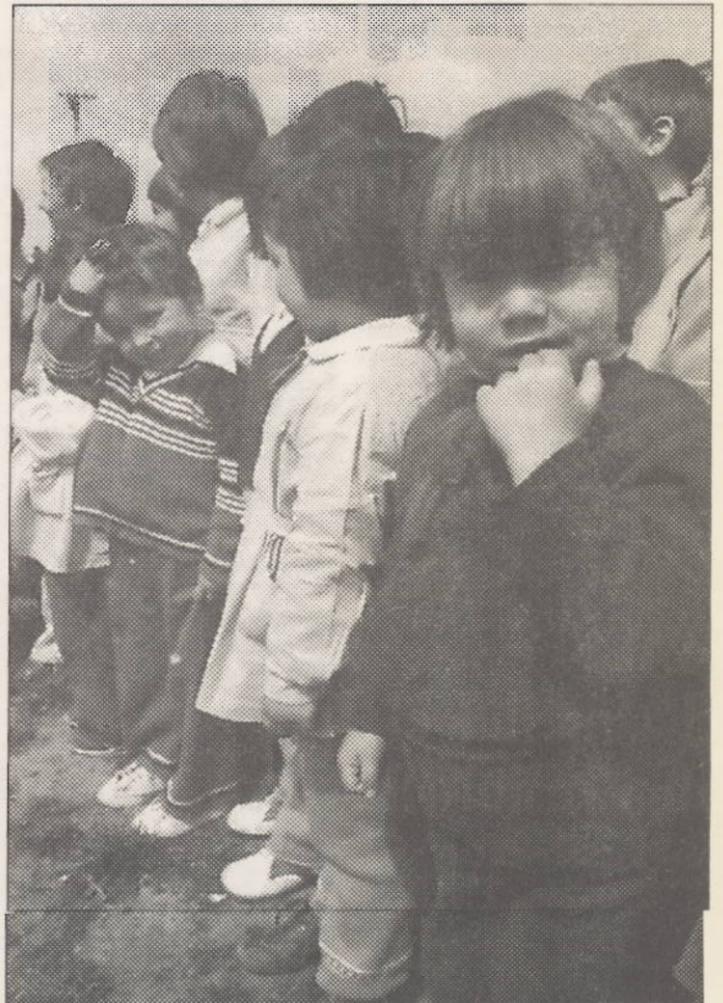
Concluzia pe care ar trebui să o tragem este că priceperea, competența profesională "trec" în activitatea practică prin intermediul valorilor, că sfera valorilor reprezintă veriga intermediară între pregătire și eficiența practică. Iar veriga aceasta intermediară reprezintă o mare varietate de valori care decid asupra calității angajamentului personal în munca didactică. De aceea este necesar să o punem sub lupă, să o analizăm și să vedem spre ce concluzii practice ne duce.

Valorile care mediază calitatea trecerii de la competența profesională la practică pot fi foarte diferite: satisfacerea nevoilor biologice, comoditatea, interesul pentru copii, dorința de ridicare culturală (și economică) a țării, câștigul, exigențele colectivului didactic în care se lucrează etc. O analiză sumară a acestor valori intermediare posibile ne conving cel puțin de un lucru: valorile "joase" nu pot duce la performanțe didactice înalte, indiferent de pregătirea

unui cadru didactic. Comoditatea, lipsa de interes etc. duc sigur la eșec. Invers, dorința de a lucra mai bine, atmosfera favorabilă muncii de calitate, calitățile morale ale celui care predă sunt condițiile marilor performanțe.

De unde să începem deci? De la atmosfera favorabilă muncii de calitate care trebuie să existe în fiecare școală. Ea depinde de fiecare director și de fiecare învățător și stă la îndemâna noastră să o creăm. Am putea începe și din altă parte? Desigur, de la evaluări independente ale performanțelor școlare (dar va trece încă multă vreme până când vom dispune de ele), de la supramotivarea economică (nici această soluție nu ne va fi la îndemână un timp apreciabil).

Singura cale care ne stă la îndemână pentru moment este atmosfera favorabilă. Ideea aceasta nu este o "găselniță" gazetărească, ci una din marile direcții de cercetare din teoria grupurilor și știința conducerii. Pe de altă parte, odată interiorizată, ea reprezintă condiția valorică superioară pentru "traducerea" în practică a competenței profesionale.

Profesionalism pedagogic și modelare umană anticipată

Dr. MARIA COBIANU-BĂCANU,
Institutul de Sociologie al Academiei Române

Sfârșitul mileniului doi și începutul mileniului trei ridică exigențe deosebite din perspectiva formării profesionale și culturale a personalității umane, determinate, deopotrivă, de dezvoltarea științei și tehnicii, ca și de nevoile tot mai stringente de organizare rațională a vieții, muncii și mediului ambiental. La elementele de mai sus se mai adaugă unul: acela al necesității de a ne înscrie ca parteneri valabili și veritabili în procesele de integrare europeană ce se desfășoară pe plan economic, social, militar și nu mai puțin civilizatoriu, procese a căror realizare presupune un salt calitativ, în primul rând, în dezvoltarea noastră internă, națională, ca cetățeni ai societății românești.

Pe scurt, lumea din afară, dar și noianul de aspirații sau vise neînvins ale românilor ne îndeamnă să ne întoarcem la om, la noi înșine, dacă vrem să ne schimbăm actuala condiție umană, actualul nivel de viață scăzut, minimal dincolo de credințele și așteptările anului 1989, dar și aprecierile și locul pe care îl deținem în momentul de față în previziunile organismelor internaționale privind indicele de dezvoltare umană

(I.D.U.).

În toate aceste schimbări sau provocări la scară mondială și națională, reevaluările trebuie să înceapă cu omul și să se sfârșească cu beneficiile la care el este părtaș, altfel, dezvoltările economice rămânând jocuri dure ale obținerii profitului fără rezonanțe în dezvoltarea omnescului din om.

Dar pregătirea tinerelor generații este să răspundă competiției de valori pe plan economic, tehnic și științific pe care o reclamă secolul XXI se realizează încă din zilele noastre. De fapt, școala de astăzi, copiii din băncile claselor elementare vor trebui să răspundă "prezent" la întâlnirea cu viitorul pe cât de aproape, pe atât de încărcat de probleme și condiționări. Ca tinerii să fie apti de a pătrunde într-o lume în care competitivitatea este dimensiunea primordială, cadrele didactice, formatorii înșiși trebuie pregătiți pe măsură. Așa se explică faptul că în Programul-cadru al activităților Uniunii Europene în domeniul cercetării, dezvoltării tehnologice și al programelor demonstrative pe anii 1994 - 1998 se înscrie și țara noastră cu obiective clar formulate de cooperare tehnico-științifică la

Bătălia pentru Colegiile universitare pedagogice ale institutorilor va continua

Unele întâmplări nu au o semnificație deosebită dincolo de momentul producerii și al conținutului lor. Altele însă au și merită o analiză specială. De aceea, sociologii consideră "cazul" o metodă de cercetare, a ceea ce se află în spatele lui. Un astfel de "caz" ne-a relatat pe 26 ianuarie 1996, ziarul "România liberă": "Domnul inspector general al Inspectoratului școlar Arad, Pavel Sârbu, a declarat că foarte mulți ingineri agronomi solicită posturi de învățători, deoarece nu au unde profesa în agricultură".

Așa dar, nu avem ce face cu inginerii agronomi, sunt prea mulți în județul Arad, dar și în alte județe. Faptul acesta este cu totul original, căci nu poate fi decât neobișnuită coexistența unor oameni specializați în agricultura științifică, cu țărani

lucrându-și pământul exact ca în secolul trecut, cu unelte primitive și cu priceperi elementare de lucru. Prea mulți ingineri și pământuri lucrate cum dă Dumnezeu. Îmbinarea științei agricole cu exploatarea eficientă a pământului a eșuat după 1989, iar cenușa contradicției artificiale dintre cele două condiții ale agriculturii moderne o reprezintă disocierea celor doi factori organici legați între ei pretutindeni în lumea marilor producții agricole.

Avem o suprapopulație de ingineri agricoli, dar dacă este așa, unde să-i utilizăm mai bine decât în școlile sătești? Efectul ar fi o educație agricolă de calitate, chiar o condiție a progresului agriculturii în condițiile micilor loturi de pământ ale viitorilor țărani.

Ar trebui căutați acești

ingineri și angajați pe posturile libere și apoi calificați: la locul de muncă, la județe, dar și prin colegii. Am ajuns iarăși la Colegiile. Dacă sunt desființate acum, cineva trebuie să le reînființeze, cândva, căci numărul învățătorilor necalificați trece de zece mii și cineva trebuie să-și pună problema pregătirii lor. Și cum este greu de crezut că ceea ce nu s-a putut face din 1991 și până azi se va face, în condiții mai bune, începând cu toamna lui 1996... Și dacă nu se va reuși, războiul colegiilor va continua, căci problemele reale nu dispar prin ignorare și nici prin mimarea soluțiilor. Va continua și pentru faptul că este greu de trecut în epoca informatizată sau postindustrială cu peste a șasea parte din cadrele didactice care predau la clasele I-IV necalificată.

Educația civică la ora clarificărilor majore

Dr. CARMEN FURTUNĂ

Trăim într-o vreme a schimbărilor, previzibile și imprevizibile, care ating inevitabil și sfera valorilor - a celor periferice și a celor "nucleu". Din aceste motive, căutarea **identității**, refacerea și consolidarea ei reprezintă opțiuni majore ale indivizilor, grupurilor umane și a națiunilor. În această lume trăiesc și se formează copiii noștri și dacă ceva leagă temeinic prezentul de viitor este tocmai schimbarea ca mod de viață, acceptarea și diminuarea efectelor ei negative prin valori, singurele în măsură să formeze buni cetățeni în toate sferile vieții sociale.

Dacă lucrurile acestea sunt ușor de acceptat și de înțeles, dificultățile încep la definirea "bunului cetățean". Mai întâi, el trebuie să se comporte ca atare în toate condițiile, ceea ce presupune o anumită stabilitate și unitate comportamentală, indiferent de context: individual, de grup mic sau de macrogrup. Și faptul acesta nu este deloc ușor deoarece:

- constantele comportamentale nu sunt un produs inițial, cu care se naște un individ, ci **rezultatul interiorizării valorilor** aparținând diferitelor grupuri pe care le traversează, începând cu cel familial, continuând cu numeroase grupuri informale și formale din care fiecare om face parte, simultan sau succesiv.

Concluzia care se impune este că unitatea comportamentală suportă 2 categorii de riscuri: contactul cu grupuri **nestructurate valoric sau cu grupuri structurate greșit sau în contradicție cu valorile legate de conceptul de bun cetățean.**

În general, se înțelege mai greu faptul că mediul social creează constanta comportamentală, el este factorul primar,

individul cel secundar produs. Se înțelege faptul că, la rândul lui, individul, odată format - unitar sau nu - devine factor educativ, mai ales prin intermediul grupurilor cărora aparține și în care "nocivii", intrând, sunt obligați să se adapteze, la rândul lor, adică să se formeze într-un anumit mod.

Dar poate că toate aceste lucruri pot fi spuse mai simplu printr-o simplă parafrază a gândirii lui Cuvier: **spuneți-mi de ce valori cetățenești dispun grupurile umane din societatea dumneavoastră și vă voi spune ce fel de valori cetățenești vor avea copiii pe care îi formați acum în școli.** În acest caz se pune întrebarea: **Ce poate face educația civică la clasele mici?**

Cu această întrebare revenim "pe pământ". Obiectul - educația civică - are o "nișă" a lui, pe care nu o acoperă nici istoria și nici alt obiect de învățământ, nici grupul familial și nici un alt grup.

Mai întâi, copilul învață că există un mod de comportare în societate, care dă eleganță relațiilor umane, eleganță și eficiență.

În al doilea rând, copilul capătă informații despre comportamentele dezirabile și indezirabile, indiferent pe care le practică la un moment dat.

În al treilea rând, elevul din clasele mici devine conștient de faptul că de aici succesul social și individual nu poate fi obținut fără practicarea unui comportament dezirabil.

În al patrulea rând, comportamentul civic dezirabil determină satisfacție emoțională și faptul acesta are o deosebită importanță atât pentru individ, cât și pentru societate.

Rămâne totuși deschisă pro-

blema concretului istoric, chiar dacă aspectele generale sunt clarificate. De unde și o nouă întrebare:

Care este relația dintre educația civică și concretul istoric?

Epocile istorice sunt departe de a fi unitare sub raportul educației civice promovate oficial și acest adevăr devine și mai complicat dacă avem în vedere mulțimea, aproape infinită, a grupurilor mari și mici, care le compun. În acest caz, orice program de educație civică și orice manual, trebuie să fie precedate de analiza potențelor educative ale grupurilor mici și mari existente într-o anumită societate. Numai în aceste condiții am putea afirma cu certitudine ce anume rămâne de făcut în cadrul unei programe și a unui manual de educație civică. Cum vedem elaborarea ambelor "produse didactice" nu poate fi rezultatul unei speculații logice, chiar dacă aceasta este de calitate.

Actuala reformă a învățământului românesc a debutat fără o acoperire deplină sub raport experimental la obiectul "educație civică" și, din acest motiv, rămân 3 surse de realizare a programelor și manualelor: **experiența didactică a experților, cercetările ce se fac în paralel asupra valorilor civice existente în societatea noastră, abordările pe aceeași temă în diferite țări.**

Vom vedea cum vor apare în practică programele de educație civică la clasele mici și apoi manualele. Conștient tot mai mult de rolul lor în modernizarea învățământului, cadrele didactice din "Comisia Națională" au început să-și impună punctul de vedere cu tot mai mult aplomb, pentru că nu îi vom putea răspunde cu improvizații.

Profesionalism pedagogic

(Continuare din pag. 5)

nivel european și de racordare a cercetării și învățământului la exigențele de modernitate și eficiență ale vieții contemporane.

Modelarea umană este un proces permanent, începe cu nașterea plăpândeii ființe umane și sfârșește cu încheierea ciclului de viață a acesteia. Tipul de personalitate umană, trăsăturile ei distinctive, caracterul ei prosocial, inventiv, creator sau marginal, se dezvoltă în primii ani de grădiniță, de școală, cu primele deprinderi de joc liber, inventiv cu obiecte, cu pensula, creionul sau, mai nou, pe calculator deprinse sub îndrumarea calificată și temeinic pregătită a educatorului și învățătorului.

Învățământul preșcolar și școlar elementar poate fi comparat cu o matrită în care încercăm să dăm formă viitoarelor personalități umane ale secolului viitor. Cu cât învățătorii și educatorii vor fi mai bine instruiți, mai divers informați cu cunoștințe de ultimă oră de la frontierele cunoașterii, cu atât vlăstarele pe care le au sub îngrijire și educare vor fi mai apte de a înțelege mai târziu amplele procese de dezvoltare din știință și tehnologie și se vor angaja în continuarea lor.

Formarea formatorilor sau instruirea lor pe toate căile posibile prin învățământul de stat sau privat, ni se pare un imperativ hotărâtor pentru ca țara noastră să se înscrie cu succes în direcția integrării europene efective, autentice. Perioada de tranziție a operat o seamă de procese pozitive în învățământ, dar și unele negative a căror eradicare se impune. Marea mobilitate socială și profesională a cadrelor didactice determinată de facilitățile oferite de democrație a avut repercusiuni negative asupra unităților școlare din care au plecat educatorii, învățătorii și profesorii calificați, lăsând posturi libere și clasele de elevi fără cadre didactice. Completarea lor cu persoane necalificate pentru fiecare formă de învățământ - preșcolar, școlar, gimnazial, liceu-riscă să deterioreze calitatea procesului de învățământ și a pregătirii elevilor.

Faptul că universități particulare - cum este Universitatea "Spiru Haret" - și-au propus să rezolve criza de educatori și învățători pe care o resimt școlile din satele și orașele țării ni se pare nu numai de acceptat și acreditat, dar chiar de apreciat și felicitat. Este știut că noii studenți de la facultățile particulare își plătesc cu greu taxele școlare, că așa cum spuneau unii părinți ai lor în cercetările noastre "își rup de la gură" ca să-i

întrețină. Ei vin aici cu un ideal profesional și de viață bine conturat. Unii dintre ei chiar profesază ca suplinitori sau cadre didactice necalificate. După absolvirea Colegiului de Instituitori se cuvine să dobândească și statutul legal de educatori sau învățători calificați. Or, necredibilitatea de către comisiile C.N.E.A.A. a acestor Colegii - bineînțeles, respectând toate rigorile de temeinică pregătire pe care le presupune o diplomă - ni se pare nu numai un act de nedreptate față de efortul și cheltuielile studenților, de neoloialitate față de insușiile de învățământ superior ce i-au pregătit, ci și un act de lipsă de responsabilitate față de țară, de interesele ei.

Dacă satele și orașele țării vor dispune de educatori și învățătorii calificați de care școlile au nevoie, țara își asigură în mod cert succesul în acerba concurență a viitorului. Mai ales, se știe că tinerii care lucrează deja în învățământ și, parțial, în vacanțe, participă și la cursuri sunt și rămân legați de locurile în care trăiesc și lucrează. Cu ei se realizează binefăcătoarea stabilitate a cadrelor didactice, legarea lor organică de școală și localitate, ei devenind autentici fii ai satului sau orașului, interesați de școală, de nevoile părinților și ale localității. Și acest motiv al realizării unui învățământ de performanță, cu intelectuali de performanță intelectuală, dar și morală, devotați profesiei și misiunii nobile pe care și-au ales-o trebuie să fie luat în considerație când se pune problema acreditării instituțiilor particulare de învățământ pedagogic.

În cercetările efectuate în țară, în sate și orașe, am purtat interviuri cu cadre didactice, părinți și studenți care urmează aceste colegii și toți așteptau cu emoție și teamă (de ce? nu știam) absolvirea și dobândirea diplomei de calificare. Dacă acreditarea Colegiului de Instituitori de la Universitatea "Spiru Haret" întârzie și nu din motive întemeiate - acest fapt nu poate avea decât consecințe neplăcute pe plan psihouman pentru tineri și părinți și nefaste pe plan național pentru că ȚARA ARE NEVOIE DE EDUCATORI ȘI ÎNVĂȚĂTORI CALIFICAȚI pentru a asigura o modelare anticipativă a tinerelor generații - adică, după parametrii unei lumi în continuă schimbare. Măestria și înaltul profesionalism pedagogic se însușesc prin trudă și învățatură, iar dacă studenții le dobândesc este dreptul lor de a fi diplomați recunoscuți.

Efecte ale neînțelegerii relației dintre cercetarea didactică și reforma învățământului românesc

Pe data de 18 ianuarie 1996, în fața Comisiei Naționale pentru clasele I-IV a fost prezentată Programă pentru Educația civică, elaborată în Grupul de lucru curriculum, clasele V-VIII. Comisia Națională a respins programa, dând autorilor un răgaz de o lună pentru a o pune la punct.

Acestea sunt faptele. Implicațiile sunt însă numeroase și ele în de un anumit mod de a înțelege managementul reformei învățământului românesc. Dacă o programă pentru clasele I-IV, în speță Programă de educație civică, nu poate fi elaborată în principiu de grupurile de lucru curriculum, de la clasele I-IV și trebuie "pasată" celor de la clasele V-VIII, atunci de ce se cere aprobarea Comisiei Naționale de la clasele I-IV?

Programa respinsă de Comisia Națională are însă la bază o cercetare științifică și, dacă este așa, nimeni nu o poate infirma decât dacă reface cercetarea și ajunge la alte concluzii (nu discutăm situația în care cercetarea a fost greșit gândită sau greșit realizată în practică). Întrebarea care se pune este, în acest caz: avea dreptul Comisia Națională să respingă Programă? În calitate și de rezultat al cercetării, Programă nu putea fi

respinsă, dar în calitatea ei de instrument practic de lucru, al învățătorilor, da. În acest caz, a respinge Programă nu este egal cu a nega cercetarea, ci doar eficiența ei practică. Această deoarece cu programa nu vor lucra la clasă cercetătorii, ci învățătorii obișnuiți pentru care ea este nepotrivită.

Fenomenul acesta, al contradicției dintre rezultatele cercetării științifice și practice, este foarte cunoscut în tehnică și considerat firesc. O invenție tehnică nu este niciodată negată pentru motivul că, de exemplu, industria mașinilor nu o poate încă utiliza - va veni o vreme când o va putea face. Lucrurile nu stau altfel nici în didactică. Una este să respingi o programă pentru că este nepotrivită cu modul de înțelegere actual al educației civice de către cadrele didactice (reprezentantul lor este tocmai Comisia Națională) și cu totul altceva să respingi în general o programă care a rezultat dintr-o cercetare științifică. Ultima respingere nu a avut loc și nici nu putea avea. Așa cum, prin neacceptarea unei inovații în practica producției, o întreprindere nu-și propune și nici nu pune în discuție valoarea unei inovații de moment.

A cui a fost greșeala? Răspunsul este limpede - a cercetătorilor. Dacă faci o programă pe baza unei cercetări, atunci "o oferi" practicii (publicând-o sau punând-o la dispoziție"), dacă vrei să o și transformi în programa reformei la obiectul "Educație civică", atunci contribuția beneficiarului (a învățătorilor) trebuie avută în vedere de la început, rostul ei este să adapteze inovația la posibilitățile de a o fructifica. Pe scurt, așa cum a rezultat din discuțiile purtate în Comisia Națională, grupul de lucru, care a elaborat programa de Educație civică pentru clasa a III-a nu a avut în componența lui nici un învățător.

Toate acuzațiile privind rigiditatea învățătorilor, incapacitatea lor de a se ridica la nivelul cercetării etc. nu au nici un rost. Vina este a cercetării. La nivelul ei s-a produs confuzia dintre rosturile cercetării și cele ale practicii școlare. Îmbinarea acestor rosturi ar trebui gândită mai bine. Amplificarea subiectivă a amănuntelor, degenerarea lor în pură "bârfa" nu numai că nu rezolvă o problemă pusă greșit, dar și consumă inutil multă energie intelectuală. O consumă și o risipește, iar pericolul acesta este mult mai mare decât se crede.

PUNCTE DE VEDERE

SOCIETATEA INFORMAȚIONALĂ

Este în avantajul națiunii române, a prezervării valorilor sale de civilizație și cultură proprii, transformarea a mai tuturor mijloacelor de comunicare în masă (inclusiv zise naționale) în canale de difuzare predominant a conținutului și orientării preferate, impuse de mediile străine de "informare" respectiv influențare? Copiești de mimetism, handicapați în privința cunoașterii și aprecierii valorilor culturii naționale în toate ipostazele sale, "re-cosmopolitizate" (de la cosmopolitismul servil răsăritean la cosmopolitismul tot servil apusean) agenții mass media, extrem de pestriți și neprofesionalizați încă, pun în undă și pe ecrane, difuzează în tiraje mai mari sau mai mici ziare, reviste, magazine, comercializează videocasete și benzi magnetice care, toate împreună "INFORMATIZEAZĂ" societatea noastră, populația României, îndeosebi tineretul, cu mesaje scrise, vorbite, cântate și imagini ce vehiculează UN ALT SISTEM DE VALORI (non și anti-valori) decât acela care ar asigura CONTINUITATEA SPIRITUALĂ, PSIHOLÓGICĂ, RELIGIOASĂ ȘI MORALĂ a poporului român.

Referindu-se la politica de patrimoniu, într-o comunicare intitulată "Către o știință a patrimoniului național", prof. dr. Aurelian Bondrea includea în această politică: "identificarea acelor sisteme de mijloace capabile să susțină CREAȚIA culturală, să mențină procesele de creștere a patrimoniului și să PROTEJEZE INTELIGENȚA CREATOARE ÎN RAPORT CU FENOMENELE DECULTURATIVE, cu procesele "CONTRACULTURII", și cu politicile sau practicile de "AGRESIUNE CULTURALĂ" îndreptate împotriva unei națiuni întregi" (în "Opinia națională", nr. 114 din 4 decembrie, 1995, pag. 3).

Deși, chipurile românesc, postul național de Radio ("Radio România Actualități") este acaparat și copleșit de muzică în limba engleză, în detrimentul muzicii ușoare, corale și simfonice românești (fapt ce nu se petrece în nici o țară occidentală) ca și a muzicii franceze, italiene, spaniole, latino-americane - melodioase și apropiate sufletului românesc latin. E un vădit dezechilibru care nu-și are justificare în "interesul" sau "dorința" publicului românesc să zicem pentru rock (să ne amintim că și kazaciok-ul a fost suportat nu solicitat de marea masă a populației României).

Cu toate că postul de radio național aduce servicii - de altminteri obligatorii - cunoașterii fondului de idei și sentimente al culturii naționale, al științei românești, faptul că reprezentanții de frunte ai acesteia nu au o PREZENȚĂ CONTINUĂ, zilnică și predominantă, ci una intermitentă și ocazională, prelungită și motivată doar de aniversări, comemorări etc. este expresia unei "politici informaționale" și "promoționale" care nu con-

Ce sistem de valori promovează mass media?

Prof. univ. dr. Petru PÂNZARU

cordă cu interesele majore ale națiunii române.

Predominarea în cadrul Buletinelor de știri și a Radio-jurnalelor a "meniului" informațional pus pe tavă de către Agențiile internaționale occidentale de presă, alcătuit după "gustul" și în limbajul lor, nu este nici ea de natură să contribuie la orientarea publicului românesc în spirit de independență și completitudine. Astfel, în mod cert publicul românesc este interesat în informații continui, nu sporadice, și în știri, comentarii substanțiale despre ce se petrece în țările vecine nouă, ca și în țările din Asia, Africa, America Latină. Oferta de asemenea știri este săracă, sporadică și unilaterală, pentru că Agențiile internaționale, occidentale de presă au propria lor politică informațională, propriile lor centre de interes, pe care atât radioul cât și televiziunea nu fac altceva decât să le reproducă. (Faptul că România, fiind o țară mică ce nu dispune de mijloace materiale și tehnice puternice, pentru informare directă, de la fața locului, din toate punctele globului, nu justifică, nivelul redus și sporadic de informare despre țările vecine, slab mediatizate de agențiile internaționale, sau despre ce se petrece într-o țară imensă și semnificativă precum este China).

Mai prost stau lucrurile cu posturile naționale de televiziune, a căror audiență este (încă!) ridicată și care, deși sunt supuse frecvent criticilor, acestea vizează mai ales aspecte și interese politice partizane, decât interesele naționale ca atare. Comparativ vorbind, SPIRITUALITATEA ROMÂNEASCĂ, creațiile românești de substanță și valoarea ideatică, estetică, etică din toate domeniile este dezavantajată de propensiunea pentru filmele străine, îndeosebi americane - indiferent de valoarea, respectiv nonvaloarea lor - pentru M.T.V., concerte rock, Sade Live, clipuri zăpăcitoare, deși doritorii de asemenea emisiuni le găsesc din belșug în transmisiile pe cablu și satelit. Și dacă televiziunea română, cu tot tributul pe care-l plătește nejustificat modelelor străine și mimetismului, rămâne totuși legată de solul spiritual românesc și de preocupările națiunii române, televiziunile particulare, comerciale și cu atât mai mult programele nenumăratele posturi TV străine, recepționate prin satelit, adaugă la puzderia de mărfuri de larg consum străine importate fără respect și grijă pentru protejarea producției naționale, "mărfurile" mediatice străine, nu numai ca origine, ci și ca orientare spirituală, transformă rapid România într-o colonie a imperiului mediativ internațional. (Fiind imposibil să urmărești pe viu și simultan aceste programe, e suficient să

citești programele publicate în "Jurnalul de București" și în "T.V.Satelit" pentru a-ți da seama ce fel de alternative se oferă nu atât televiziunii naționale cât însăși spiritualității și psihologiei naționale).

Cu prilejul lansării - cu mare tam-tam publicitar - a noii grile de programe a postului de televiziune PRO TV, ("Noul Pro Tv"), directorul său ne-a asigurat că "totul va fi de factură occidentală" (echivalent, în percepția generală, cu

sumumum valorii și, ipso facto cu dezirabilitate maximă). Sub un îmbietor (și mișcător) slogan publicitar "TE UIȚI ȘI CAȘTIGI!" se drapează o cu totul altă realitate psihosocială: TE UIȚI ȘI ÎȚI PIERZI IDENTITATEA NAȚIONALĂ, resursele culturale vitale de a fi tu însuși, TE TREZEȘTI (dacă te mai trezești) REMORCAT LA ALTĂ CULTURĂ, la o ALTĂ psihologie. Obsedați de ideea "societății informaționale" până și oameni cu cea mai înaltă răspundere în statul român, "binecuvântează" acest nou pas către abandonul valorilor spirituale naționale în numele grăbitei integrări în lumea occidentală. Sociologia Patrimoniului Cultural Național preconizată de prof. A. Bondrea ar putea și ar trebui să întreprindă ANALIZE DE CONȚINUT ȘI DE SEMNIFICAȚIE a filmelor, videoclipurilor, emisiunilor de știri și dezbaterilor politice, relevând cât și cum sunt prezentate valorile și ideile spiritualității românești.

(Va urma)

STATUL ȘI DIALOGUL SOCIAL

Dr. GHEORGHE RĂBOACĂ,
director al Institutului de Cercetare
în domeniul Muncii și Protecției Sociale

Dialogul social este o problemă extrem de importantă și actuală în toate țările. În România, dialogul social capătă accente și nuanțe noi, particulare dacă avem în vedere că, în realitatea românească, el este un proces, un fenomen nou, născut după decembrie 1989, prin decentralizarea conducerii economiei și a societății românești, prin cedarea de către statul supracentralizat a unor atribuții și competențe din sfera relațiilor profesionale și preluarea acestora de către alți agenți, creați și organizați special - patronatul și sindicatele.

În acest fel, dialogul social poate fi definit ca o formă democratică de reglementare și desfășurare a relațiilor profesionale dintre patroni și sindicate, cu și fără participarea directă a statului.

Posibilitatea desfășurării bipartite a dialogului social lasă să se înțeleagă că agenții de bază ai dialogului social sunt patronii și sindicatele. Faptul că dialogul social (bipartit) nu include în mod direct și statul ar putea să fie interpretat că acesta nu este nici important și, deci, nici obligatoriu.

Nimic mai fals. Dialogul bipartit se realizează în prezența celor doi agenți de bază, patronii și sindicatele, însă aceasta nu înseamnă că statul nu este prezent sub nici o formă. De altfel, când vorbim de decentralizare, prin aceasta înțelegem cedarea

de către stat a unor atribuții și competențe pentru a fi preluate și realizate direct, mai eficient, de către patroni și sindicate. Aceasta nu înseamnă că statul se dezinteresează de sfera relațiilor profesionale, de dialogul social.

Statul se dezinteresează doar de participarea sa directă; participarea sa indirectă rămâne, în continuare, obligatorie în dialogul social bipartit.

Absența totală a statului, adică absența și în forma indirectă din desfășurarea dialogului social, ar crea asemenea dezechilibre încât însuși dialogul social ar fi perturbat.

Dialogul social își dezvoltă mai bine conținutul și, deci, însăși nevoia participării indirecte a statului la acest dialog (bipartit) dacă vom sublinia că el este o modalitate democratică de concertare și armonizare a intereselor existente în societate (particulare și generale, naționale). Patronatul și sindicatele sunt, după cum se știe, exponenții intereselor particulare ale patronilor și ale salariaților. Cât privește statul, întotdeauna, oricare ar fi forma directă sau indirectă de participare la dialogul social, acesta este exponentul, garantul și protectorul intereselor generale, naționale.

O CRIZĂ A DIALOGULUI SOCIAL?

Dialogul social, după decembrie 1989 a progresat

(Va urma)

REVISTA

OPINIA
națională

Tiparul executat de
DRAGO PRINT GRUP
Tipografia F.E.D.

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:
Mariana IONIȚĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4, Telefon: 330.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 3600 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația "România de Măine", Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B. Abonamente se pot face și prin oficiile poștale din întreaga țară.

Revista "OPINIA NAȚIONALĂ" se află înscrisă în Catalogul de presă "RODIPET" la poziția 2111.

Cititorii din străinătate se pot abona prin "RODIPET" S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piața Presei Libere nr. 1, Sect. 1, București - România.

PERMANENTE ROMÂNEȘTI

OPERA

"OEDIP"
de George Enescu● 60 de ani de la premieră ●
(1936 - 1996)

LIVIU BRUMARIU

"Nu am căderea de a declara că Oedip este sau nu cea mai desăvârșită dintre lucrările mele - spune Enescu. Ceea ce pot afirma cu certitudine este că, dintre toate, îmi este cea mai dragă".

Realizată de-a lungul unui sfert de veac, capodopera lui Enescu a fost prezentată în premieră la 13 martie 1936 de către colectivul Operei Mari din Paris, după care o seamă de critici muzicali precum și oameni de cultură au ținut să sublinieze valoarea deosebită a creației enesciene. "Datorită lui George Enescu - scria Henri Malherbe -, România nu mai are nimic de invidiat, chiar din punctul de vedere al spiritului celor mai însemnate popoare. Posedă un muzician cu faimă universală și care aduce o cunună ce îi era refuzată mai înainte. Se înalță la demnitatea celor mai înzestrate popoare. Sporește tezaurul ei de artă cu o partitură ca «Oedip», asemănătoare cu cele mai măndre capodopere ale muzicii de teatru". René Dumesnil: "Oedip rămâne, pe același rang cu Pelleas și Melissande sau Ariadne et Barbe-Bleue și cu Penelope, una din culmile artei lirice". Jean C. Barton: "Ansamblul este înălțător, nobil și tragic. Oedipul lui Enescu ne apare ca una din cele mai mari creații dramatice din prima jumătate a secolului, o autentică capodoperă a genului". La rândul său, compozitorul francez Arthur Honegger situează opera "Oedip" de George Enescu printre culmile artei lirice a tuturor timpurilor.

La triumful spectacolului de la premieră au contribuit basul André Pernet, în rolul lui Oedip, dirijorul Philippe Gaubert și întreg ansamblul Operei Mari din Paris. Ca un omagiu adus realizărilor muzicale pe pământul Franței, guvernul francez i-a conferit lui Enescu „Legiunea de onoare în gradul de comandor”. Cavalier al acestui Ordin, Enescu era încă din anul 1924. Ideea de a compune o asemenea lucrare a fost urmarea participării lui George Enescu la spectacolul de la **Comedia franceză** (1910), în care marele actor dramatic Mounet-Sully a interpretat rolul lui Oedip din tragedia lui Sofocle "Oedip rege". "Ieșind de la teatru - își amintea marele nostru compozitor - eram halucinat, posedat. O idee mă cuprinde: să compun un Oedip". Colaborarea cu poetul-scriitor Edmond Flég va duce la alcătuirea libretului, care se bazează pe cele două tragedii ale lui Sofocle - "Oedip rege" și "Oedip la Colona". "... Mi-am propus să redau întreaga viață a eroului, începând cu bucuria și trecând prin groază numai pentru a ajunge la seninătate. "spune Ed. Flég.

"N-am vrut să fac din Oedipul meu un zeu, ci o ființă de carne, ca dumneata și ca mine. Dacă unele accente pe care i le-am imprimat au emoționat pe câțiva oameni, aceasta este, cred, fiindcă ei au recunoscut în jalea sa un ecou fratern", arată Enescu.

Pentru a îmbrăca textul dramei antice eline, Enescu va căuta un limbaj muzical care să nu pastişeze vechile game ale grecilor antici, dar să sugereze totuși locurile și epoca în care s-a petrecut drama lui Oedip. Emanoil Ciomac, cel care a realizat versiunea în limba română a libretului operii "Oedip", versiune acceptată de George Enescu, spunea: "George Enescu n-a ascultat decât glasurile arhiancestrale, ale unei sensibilități de român, dintr-o lume de început a unei civilizații, ce vibrau adânc într-însul".

În tragedia lirică "Oedip" George Enescu a urmat calea dramei muzicale, impusă de Richard Wagner prin introducerea **mitului**, ca simbol al legendei antice de larg și poetic înțeles omnesc, împletit cu cea mai largă, mai completă și mai complexă formă de expresie muzicală - **simfonia**. George Enescu introduce în teatrul liric acele poeme mitologice ce amintesc de jocurile olimpice, în care aezi cântau, prin subiectele cântecelor lor, întreaga viață spirituală a oamenilor vremii, cu un înțeles înalt, cu un substrat etic sublim.

Se pare că Enescu a acceptat și concepția wagneriană potrivit căreia "arta trebuie să devină adevărata religie a vremurilor moderne iar poetul-muzician, pontiful ei". El dorea să devină wagnerian dar numai în acest sens; cât privește creația, aceasta trebuia însă să fie personală: "Dacă sunt simfonisti, sunt fără idei preconcepute, așa cum fără idei preconcepute este și folosirea de către mine a Leitmotivului: subiectul "Destinul" mă mână către acestea". Întrebat asupra apariției unor idei noi în desfășurarea discursului muzical, Enescu răspunde - acesta își are obârșia, într-un leitmotiv principal al partiturii și, de altfel, la Enescu, melodia, în esența ei, trebuie să fie altceva decât o "revărsare siropoasă de salon", dar nici acea declamație cântată sau "melodie infinită" propusă de Wagner. Solistul cântăreț, om de teatru, se afirmă și străbate simfonia. El participă la acțiunea dramatică și conduce auditoriul la desfășurarea ei; de aceea, Enescu îi redă demnitatea rolului său de protagonist și îi încredințează părți ale partiturii în care solistul se alătură simfoniei, creând momente de tensiune și de relaxare - specifice artei sonore - de o puternică stare emoțională.

Constantin Silvestri - cel care a realizat audiția, la București, a operii Oedip -, impunând un model pentru cei ce vor urma, obișnuia să spună: "N-am știut cu adevărat cât de mare este Enescu până la au-

dierea operii Oedip de la Bruxelles (1956)". Iar Enescu scria: "Visez la o muzică asemănătoare priveliștei insulelor din mările grecești. Țărături abrupte sau armonioase, neted desenate, goale, aride, fără o pată, fără un copac, siluete puternice, ce se profilează pe mare și pe cerul albastru. Aș vrea să mă inspir de la natura aceea, să scriu o muzică esențială, sobră, o muzică de contururi simple și mărețe".

În munca istovitoare de creație, dar atât de plăcută lui Enescu, în care se îmbină intelectul cu inspirația, trăirea pasionată cu liniștea și meditația, autorul s-a sprijinit pe muzica populară românească mai veche și mai nouă pe care el o avea în însăși ființa sa. În construcția modurilor ce persistau de veacuri în cântecele și jocurile strămoșești și ritmurile ce completau melodiile de toate felurile, Enescu a descoperit pe acelea care se potriveau subiectului și răspundeau trăirilor sale legate de dramaturgia spectacolului. Un critic francez scria: "Muzica lui George Enescu (care, după cum se știe, este român) reflectă unele inflexiuni arhaice populare din țara sa... Partitura lui Enescu dezvăluie atât artistul cultivat, cât și geniul inspirat și oferă frumuseți magnifice, care fac din Oedip o minunată capodoperă muzicală".

Ideea fatalității atât de răspândită în vechime este redată de Enescu și Ed. Flég într-un mod omenesc, viu și, totodată, biruitor. Oedip, victimă a destinului impus de către zei, își ridică glasul protestatar - "... asta e dreptatea voastră, puternici zei" - acel glas care străbate veacurile și, deodată, orbul osândit devine un clarvăzător, un luminat, destinat la început să ocrotească cetatea, ce presupunea în concepția lui Sofocle un segment al omenirii. "Voința mea n-a fost niciodată în crimele mele! Am învins soarta mea", spune Oedip, în final. "Sunt nevinovat!"

Legat de tradiția operelor antice eline, în care **corul** devenea comentator al dramei, la Enescu, ansamblul coral este personajul ce reprezintă mulțimea și, totodată, înțelepciunea populară, marcând rolul acestuia în acțiunea spectacolului. Linia melodică împrumută elemente ale cântului de strună din biserica strămoșească, iar melopeea lui Oedip de formulă recitată - pe textul "Cunosc o licoare cu gust schimbător, amară la gură dar dulce la inimă; ferice-acel ce moare atunci când s-a născut, mai fericit acel ce moare fără-a se naște" - este o psalmodiere de stil bizantin, realizată de Enescu într-o formulă de mare emoție artistică, umană și româ-

nească în același timp.

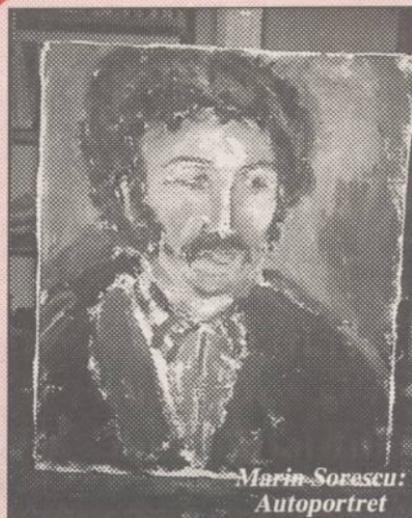
Fluierul ciobănesc atât de răspândit la români dar și la vecinii elini "Siringa Pannos", adică fluierul lui Pan sau naiul românesc, a fost introdus în operă la locul și momentul potrivit.

Dar elementul de căpetenie și cel mai profund al operii a fost și rămâne, peste milenii, **umanismul**. Enescu și Flég l-au sesizat de la început și l-au redat în final, cum n-au făcut alți mari creatori de drame muzicale de-a lungul timpurilor.

"Știi tu ce-i ursita Oedip?... Toate în lume sunt supuse ei... În nesfârșitul univers/ Pitic în fața destinului/ Poți să-mi spui pe cineva, sau să-mi numești ceva/ Care să fie mai tare decât ursita?" Oedip răspunde: "Omul e mai tare decât ursita". Enescu și Flég, modificând textul antic și dându-i o altă semnificație, consideră că **omul** e mai tare decât soarta. "Viața e o luptă, deci luptă-te cu ea" - spune poetul.

Emile Vuillermoz scria cu privire la "Oedip": "Este o lucrare admirabilă care n-ar fi trebuit să părăsească așiful niciodată".

Ce ar mai trebui să spunem noi ca români, frați cu Enescu și, de ce nu, și cu Oedip?

Marin Sorescu:
Autoportret

La
Mulți Ani,
Marin
Sorescu!

Marin Sorescu împlinește 60 de ani? Iată o întrebare surprinzătoare pentru cei mai mulți. Mai cu seamă pentru cei ce cunosc vitalitatea omului până de curând ministru și a scriitorului pe care ursitoarele l-au hărăzit eternității limbii și literaturii române. Tocmai datorită celor șase decenii și succeselor de referință, artistul se află în plină maturitate creatoare. Marin Sorescu are încă mult de spus în poezie, în dramaturgie, în eseistică, în patronarea de reviste literare și... în arta plastică. Revista "Opinia națională" îi urează mulți ani și noi împliniri pe măsura marelui talent!